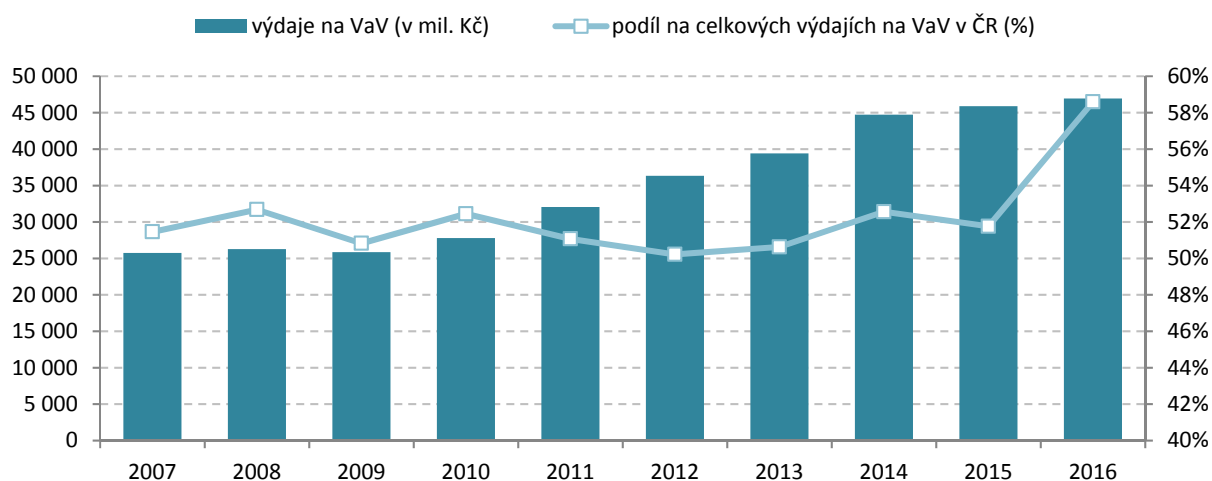

3. ANALYTICKÁ ČÁST

3.1 Celková veřejná podpora VaV v soukromých podnicích – základní údaje

V roce 2016 dosáhly celkové výdaje na výzkum a vývoj (ukazatel GERD) v České republice hodnoty 80,1 mld. Kč, z toho v soukromých podnicích byla na zde provedený výzkum a vývoj (dále jen VaV) vynaložena více než polovina této částky (46,9 mld. Kč). Od roku 2010 výdaje soukromých podniků na VaV kontinuálně rostou průměrným ročním tempem ve výši 9 %.

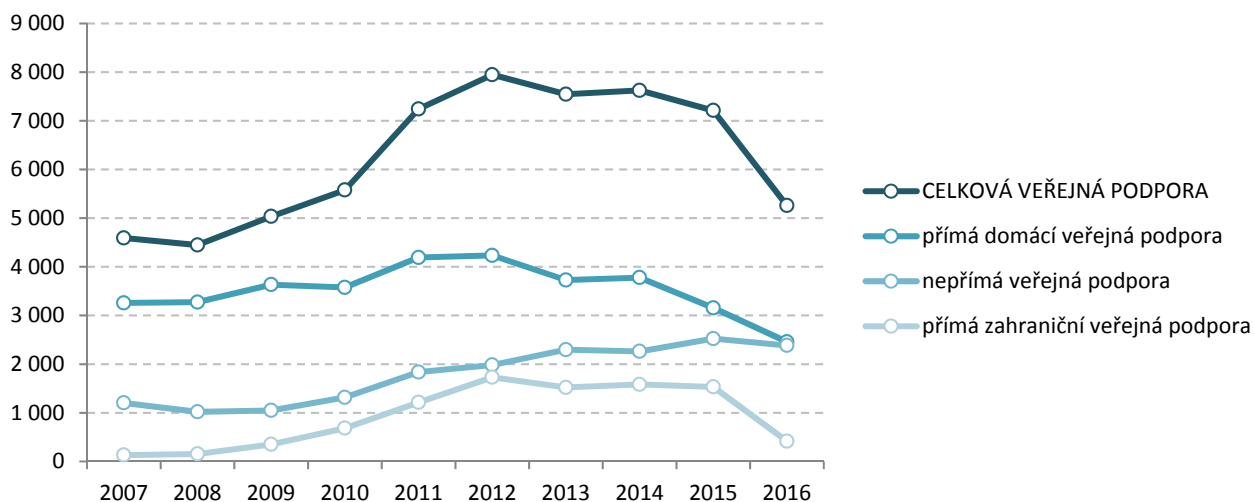
GRAF 1: Výdaje na VaV v soukromých podnicích ČR

Zdroj dat: ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01)

Soukromé podniky obdržely v roce 2016 pro své výzkumné a vývojové činnosti veřejnou podporu v souhrnné výši 5,3 mld. Kč. Český stát podpořil VaV prováděný v soukromých podnicích částkou 4,8 mld. Kč, z tohoto formou přímé podpory ze státního rozpočtu ČR podniky obdržely 2,5 mld. Kč a formou nepřímé podpory prostřednictvím daňových odpočtů výdajů na VaV od základu daně z příjmu získaly podporu ve výši 2,4 mld. Kč. Zahraniční veřejná podpora VaV (zejména z Evropských strukturálních a investičních fondů/ESIF/) dosáhla u soukromých podniků 415 mil. Kč.

GRAF 2: Veřejná podpora VaV v soukromých podnicích ČR (mil. Kč)

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01)

V roce 2016 soukromé podniky prostřednictvím přímé domácí a nepřímé veřejné podpory financovaly 10,3 % ze svých celkových výdajů na VaV. V letech 2012 až 2016 ušetřily tyto podniky díky daňové podpoře VaV více než 11,5 miliard korun. Ze státního rozpočtu ČR získaly pro svůj výzkum a vývoj 17,3 miliard korun. Celkem tak český stát během posledních pěti let podpořil VaV v soukromých podnicích částkou 28,8 mld. Kč.

Kromě výše uvedené veřejné podpory z domácích zdrojů, financovaly soukromé podniky svůj VaV také z veřejných zahraničních zdrojů (zejména ESIF). Financování VaV ze zahraničních veřejných zdrojů se v roce 2016 podílelo pouhými 0,9 % na celkových výdajích soukromých podniků na VaV, přitom ještě v roce 2015 to bylo 3,3 %. Oproti roku 2015 došlo k razantnímu propadu prostředků z evropských fondů (ESIF) o 1,1 mld. Kč (-73%). Za posledních pět let (2012 až 2016) získaly soukromé podniky celkem 6,8 mld. Kč.

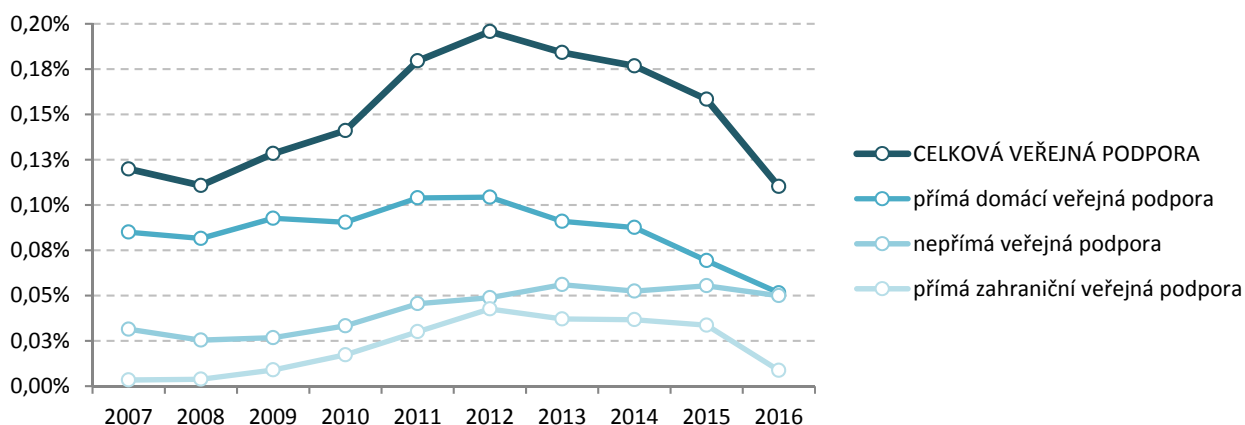
TAB 1: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů – základní údaje

a) absolutní hodnoty (mil. Kč)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Veřejné zdroje celkem	4 157	4 531	4 877	4 501	5 091	5 599	7 652	8 311	7 956	7 625	7 212	5 259
Domácí celkem	3 910	4 420	4 728	4 347	4 739	4 914	6 422	6 545	6 251	6 041	5 680	4 843
Přímá podpora	3 049	3 367	3 524	3 327	3 690	3 597	4 586	4 562	3 954	3 778	3 155	2 459
Nepřímá podpora	861	1 053	1 204	1 020	1 049	1 317	1 836	1 983	2 297	2 263	2 525	2 384
Zahraniční	247	111	148	154	352	684	1 230	1 766	1 705	1 583	1 532	415
b) podíl na celkových podnikových výdajích na VaV (%)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Veřejné zdroje celkem	20,1%	18,7%	17,8%	17,0%	19,6%	20,1%	23,5%	22,6%	19,9%	17,0%	15,7%	11,2%
Domácí celkem	18,9%	18,3%	17,3%	16,4%	18,2%	17,6%	19,7%	17,8%	15,6%	13,5%	12,4%	10,3%
Přímá podpora	14,8%	13,9%	12,9%	12,6%	14,2%	12,9%	14,1%	12,4%	9,9%	8,4%	6,9%	5,2%
Nepřímá podpora	4,2%	4,4%	4,4%	3,9%	4,0%	4,7%	5,6%	5,4%	5,7%	5,1%	5,5%	5,1%
Zahraniční	1,2%	0,5%	0,5%	0,6%	1,4%	2,5%	3,8%	4,8%	4,3%	3,5%	3,3%	0,9%

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01)

Celkový objem veřejné podpory VaV, na níž dosáhly soukromé podniky v roce 2016, odpovídala podílu 0,11 % hrubého domácího produktu (dále HDP¹). V tomto roce dosáhla jak přímá, tak nepřímá veřejná podpora shodného podílu na HDP 0,05 procenta. Podíl zahraniční podpory VaV u soukromých podniků na HDP byl výrazně nižší (0,01 %) než u obou zmíněných forem domácí podpory.

GRAF 3: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů – podíl na HDP

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01),

¹ Makroekonomické údaje jsou v tabulkové podobě dostupné na stránkách ČSÚ.

<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu> nebo https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

Pro tuto publikaci byly použity údaje o hrubém domácím produktu z listopadu 2017 (stejně jako pro publikaci *Přímá veřejná podpora VaV v roce 2016*).

Zaměříme-li se na podíl financování VaV soukromých podniků veřejnými domácími zdroji na celkových výdajích státního rozpočtu ČR, dosáhlo toto financování v roce 2016 výše 0,40 %. Z hlediska podílu na státním rozpočtu dosáhla přímá i nepřímá veřejná podpora VaV shodného podílu 0,20 %. Nejvyššího podílu veřejné podpory VaV ze státního rozpočtu bylo dosaženo stejně jako u podílu na HDP v roce 2012. Podíl od tohoto roku klesá z důvodu razantně klesajícího podílu přímé domácí veřejné podpory VaV. Pokles přímé veřejné podpory není dostatečně míře kompenzován nárůstem nepřímé veřejné podpory. Přímá zahraniční podpora dosáhla v relaci k HDP podílu pouhých 0,009 %, přitom v přechodím roce to bylo 0,12 procent. Maximálních hodnot bylo dosaženo v letech 2012 a 2013, kdy tento podíl činil 0,15 %.

Podrobnější informace o přímé a nepřímé veřejné podpoře VaV za posledních 12 let jsou uvedeny v tabulce 2. Jsou v ní údaje o financování VaV v soukromých podnicích z veřejných zdrojů, a to v relaci k celkovým výdajům státního rozpočtu a k HDP České republiky.

TAB 2: Financování VaV v soukromých podnicích ČR z veřejných zdrojů – základní poměrové ukazatele

a) podíl na celkových výdajích ze státního rozpočtu ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Veřejné zdroje celkem	0,45%	0,44%	0,45%	0,42%	0,44%	0,48%	0,66%	0,72%	0,68%	0,63%	0,56%	0,43%
Domácí celkem	0,42%	0,43%	0,43%	0,40%	0,41%	0,42%	0,56%	0,57%	0,53%	0,50%	0,44%	0,40%
Přímá podpora	0,33%	0,33%	0,32%	0,31%	0,32%	0,31%	0,40%	0,40%	0,34%	0,31%	0,24%	0,20%
Nepřímá podpora	0,09%	0,10%	0,11%	0,09%	0,09%	0,11%	0,16%	0,17%	0,20%	0,19%	0,19%	0,20%
Zahraniční	0,03%	0,01%	0,01%	0,01%	0,03%	0,06%	0,11%	0,15%	0,15%	0,13%	0,12%	0,03%
b) podíl na HDP ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Veřejné zdroje celkem	0,13%	0,13%	0,13%	0,11%	0,13%	0,14%	0,19%	0,21%	0,20%	0,18%	0,16%	0,11%
Domácí celkem	0,12%	0,13%	0,12%	0,11%	0,12%	0,12%	0,16%	0,16%	0,15%	0,14%	0,12%	0,10%
Přímá podpora	0,09%	0,10%	0,09%	0,08%	0,09%	0,09%	0,11%	0,11%	0,10%	0,09%	0,07%	0,05%
Nepřímá podpora	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,03%	0,05%	0,05%	0,06%	0,05%	0,06%	0,05%
Zahraniční	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%	0,02%	0,03%	0,04%	0,04%	0,04%	0,03%	0,01%

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR, ČSÚ – Šetření o VaV (VTR 5-01), ČSÚ – Národní účty

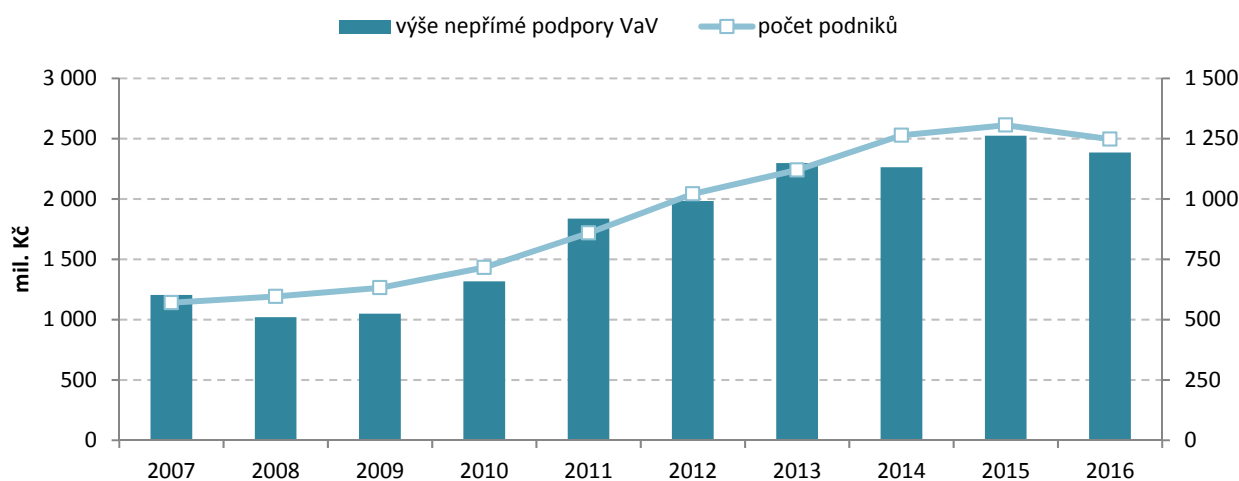

3.2 Nepřímá veřejná podpora VaV v soukromých podnicích – základní údaje

Instrument nepřímé veřejné podpory výzkumu a vývoje byl v ČR zaveden v roce 2005, kdy podniky provádějící výzkum a vývoj mohly poprvé odečíst své náklady (výdaje) související s realizací VaV projektů od základu daně z příjmu. V období let 2005 až 2015 počet soukromých podniků, které pro své výzkumné a vývojové činnosti využily daňovou podporu VaV kontinuálně rostl průměrným ročním tempem ve výši 11 %. Rostoucí trend skončil v roce 2016.

Pokud v roce 2005 využilo odečet výdajů na VaV celkem 454 podniků, pak v roce 2016 jich bylo již 1 248, tedy více než trojnásobek. Oproti roku 2015 došlo ale ke snížení počtu soukromých podniků, které využily daňovou podporu VaV, o 4,4 % (o 58 subjektů). Jedná se o první pokles počtu soukromých podniků využívajících nepřímou veřejnou podporu VaV od zavedení tohoto nástroje podpory VaV v ČR. Nejvyšší meziroční nárůst počtu soukromých podniků, které využily daňovou podporu VaV, ve výši 20 % byl zaznamenán mezi lety 2010 a 2011.

GRAF 4: Nepřímá veřejná podpora VaV a počet soukromých podniků, které uplatnily daňové zvýhodnění VaV; 2007–2016

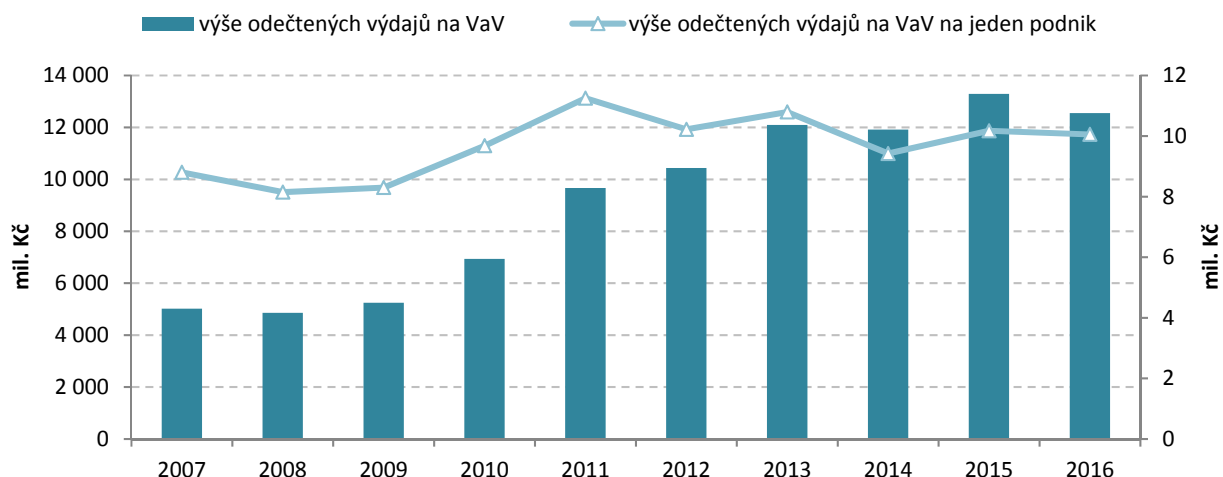
Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR

S narůstajícím počtem podniků využívajících nepřímou veřejnou podporu VaV rostly rovněž souhrnné odečtené výdaje na VaV, i když nikoliv kontinuálně jako v případě počtu soukromých podniků využívajících tento typ veřejné podpory VaV. Po roce 2010, kdy se daňová sazba ustálila na hodnotě 19 %, poprvé výše nepřímé veřejné podpory VaV klesla v roce 2014 a znovu pak v roce 2016. V roce 2014 ale meziročně vzrostl počet soukromých podniků využívajících tuto podporu a pokles výše daňové podpory VaV byl způsoben nižším objemem odečtených výdajů na VaV od základu daně. V roce 2016 poklesl, jak počet soukromých podniků, které pro svůj výzkum a vývoj využily nepřímou podporu, tak se snížil i objem odečtených výdajů na VaV.

Zatímco v roce 2005 byly z daňových základů v daňových příznacích podniků odečteny výdaje na VaV v souhrnném objemu 3,2 mld. Kč, čímž byla získána nepřímá veřejná podpora VaV² v hodnotě 819 mil. Kč, v roce 2016 dosáhly odečtené výdaje 12,6 mld. Kč. Při dané sazbě daně právnických osob činila výše nepřímé veřejné podpory VaV 2,4 mld. Kč. Srovnáme-li hodnotu s rokem 2015, poklesla podpora o 5,6 % (o 140 mil. Kč). Za období let 2007 až 2016 ušetřily soukromé podniky díky daňové podpoře VaV částku 17,9 mld. Kč. Od základu daně odečetly výdaje na VaV v celkovém objemu 92 mld. Kč.

² Výpočet nepřímé veřejné podpory VaV (**NVPVaV = uplatněné náklady (výdaje) na VaV * sazba daně právnických osob**) je odvislý od sazby daně právnických osob. Ta se v jednotlivých letech měnila. V roce 2005 byla daňová sazba na úrovni 26 %, následně klesala až na 19 % v letech 2010–2016. Pokud by byla sazba daně v roce 2005 nynějších 19 %, dosáhla by výše nepřímé veřejné podpory VaV nikoliv zmíněných 819 mil. Kč, ale pouhých 608 mil. Kč. Byla by tedy o 211 mil. Kč nižší.

GRAF 5: Výše odečtených výdajů (nákladů) na VaV u soukromých podniků, 2007–2016

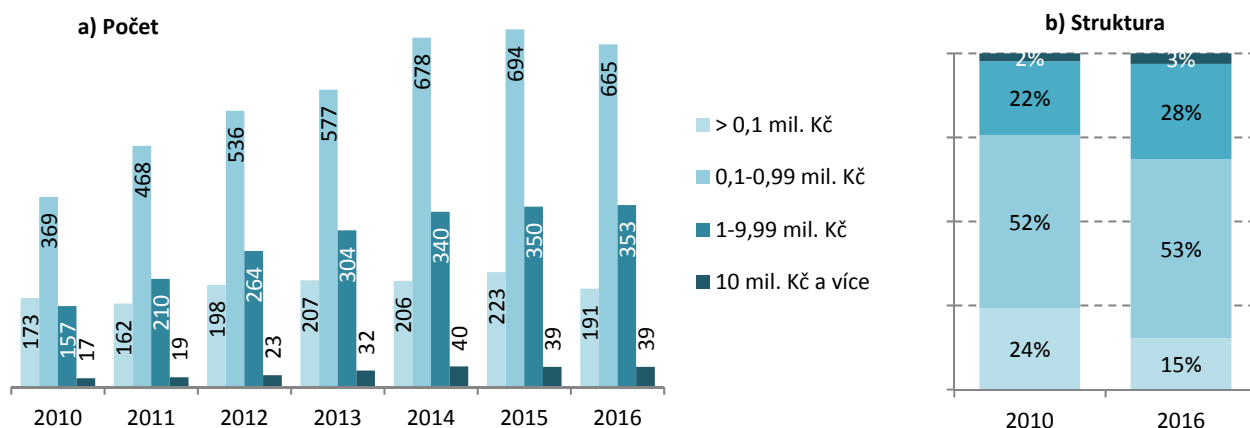
Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR

V roce 2016 byla průměrná výše odpočtu výdajů na VaV připadající na jeden podnik 10,1 mil Kč. Nejvyšší průměrný odečet připadající na jeden podnik byl zjištěn v roce 2011, a to 11,3 mil. Kč. Pokud bychom brali v potaz pouze soukromé podniky, u nichž máme podrobné informace o jejich prováděném VaV z ročního statistického šetření o výzkumu a vývoji VTR 5-01, využílo by v roce 2016 možnosti daňového odpočtu výdajů na VaV 39 % těchto podniků. V roce 2010 to byla jedna čtvrtina. V roce 2016 soukromé podniky poprvé preferovaly nepřímou veřejnou podporu VaV před přímou podporu. V uvedeném roce participovalo na projektech financovaných z veřejných rozpočtů 37 % soukromých podniků. Zajímavá je rovněž skutečnost, že mezi soukromými podniky, které byly sledovány v rámci šetření o výzkumu a vývoji, nevyužilo žádnou formu veřejné podpory VaV (tzn. ani zahraniční) 31 %. Obě formy veřejné podpory VaV současně využilo naopak 8 % soukromých podniků.

V dalším textu bude analyzován pouze ukazatel nepřímé veřejné podpory VaV. Údaje o objemu odečtených výdajů na VaV v různých členěních naleznete v tabulkové příloze.

Mezi soukromými podniky, které v roce 2016 uplatnily daňový odpočet výdajů na VaV, tímto způsobem ušetřilo méně než milion korun 69 % podniků. Tato skutečnost souvisí i s tím, že v České republice tři čtvrtiny podniků provádějících VaV za tuto činnost utratilo v roce 2016 méně než 10 mil. Kč. Naopak nepřímou veřejnou podporu VaV přesahující 10 mil. Kč získala jen 3 % (39) soukromých podniků.

GRAF 6: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle její výše, 2010–2016

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

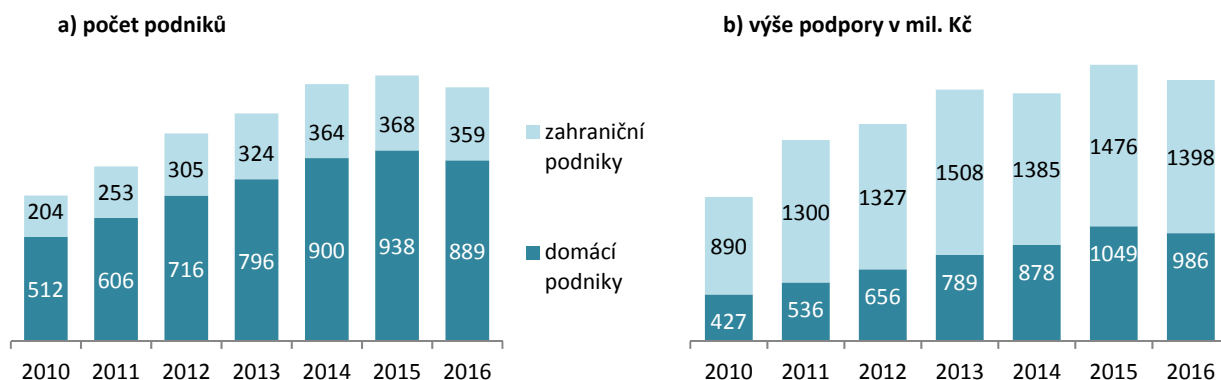

Zajímavá je skutečnost, že zatímco mezi podniky pod zahraniční kontrolou, jež uplatnily daňový odpočet VaV, ušetřila v roce 2016 rovná polovina částku přesahující milion korun, mezi domácími podniky dosáhla srovnatelné úspory jen pětina (24 %). Na nepřímou veřejnou podporu přesahující 10 mil. Kč dosáhlo 1 % soukromých domácích podniků. Ve skupině podniků pod zahraniční kontrolou to bylo 7 %.

Mezi soukromými podniky³ využívajícími nepřímou podporu VaV z hlediska jejich počtu dlouhodobě převažují subjekty v domácím vlastnictví nad podniky pod zahraniční kontrolou. V roce 2016 jich bylo 2,5krát více. Tato skutečnost odráží rozdělení celkového počtu podniků provádějících VaV na území ČR. V rámci ročního šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01) bylo zjištěno, že počet domácích podniků provádějících VaV je výrazně vyšší než počet podniků pod zahraniční kontrolou. V roce 2016 na jeden podnik pod zahraniční kontrolou provádějící VaV připadaly tři soukromé domácí podniky. Ze soukromých podniků, u kterých za rok 2016 byly známy podrobné údaje o jejich VaV činnosti z šetření VTR 5-01, nepřímou veřejnou podporu využily častěji zahraniční podniky (48 %) než domácí (36 %).

Jak bylo uvedeno dříve, soukromé domácí podniky využívají, oproti podnikům pod zahraniční kontrolou, v mnohem vyšší míře přímou veřejnou podporu. Nemohou tak, z důvodů exkluzivity (viz metodická část), využít na projekty VaV podpořené přímo ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU, zároveň podporu nepřímou.

GRAF 7: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle jejich vlastnictví (počet a výše podpory), 2010–2016

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

V roce 2016 připadla v průměru na jeden podnik nepřímá veřejná podpora VaV ve výši 1,9 mil. Kč. U soukromých zahraničních podniků to bylo dvakrát více. U soukromých domácích podniků byla průměrná částka nižší (1,1 mil. Kč), a to z důvodu vyššího počtu podniků (také vyššího zastoupení mikro a malých podniků) a nižší celkové částky nepřímé podpory VaV než u zahraničních podniků.

Odpočty výdajů na VaV a z nich odvozená nepřímá veřejná podpora VaV nebyly uplatňovány rovnoměrně ve všech velikostních skupinách podniků⁴. Nejvyšší počet soukromých podniků, které v roce 2016 uplatnily odpočty výdajů na VaV, byl zaznamenán v kategorii středně velkých podniků (460; 36,9 % z celkového počtu soukromých podniků využívajících daňovou podporu VaV). Střední podniky početně převažují i mezi jednotkami provádějícími VaV na území České republiky. Uvedená skupina soukromých podniků získala druhou nejvyšší částku nepřímé podpory VaV (576 mil. Kč; 22 % z celkové výše nepřímé veřejné podpory VaV). Druhou nejpočetnější velikostní skupinou uplatňující daňové zvýhodnění VaV tvořily malé podniky, které uplatnily odečet výdajů na VaV ve 342 případech a získaly tak nepřímou podporu VaV ve výši 192 mil. Kč.

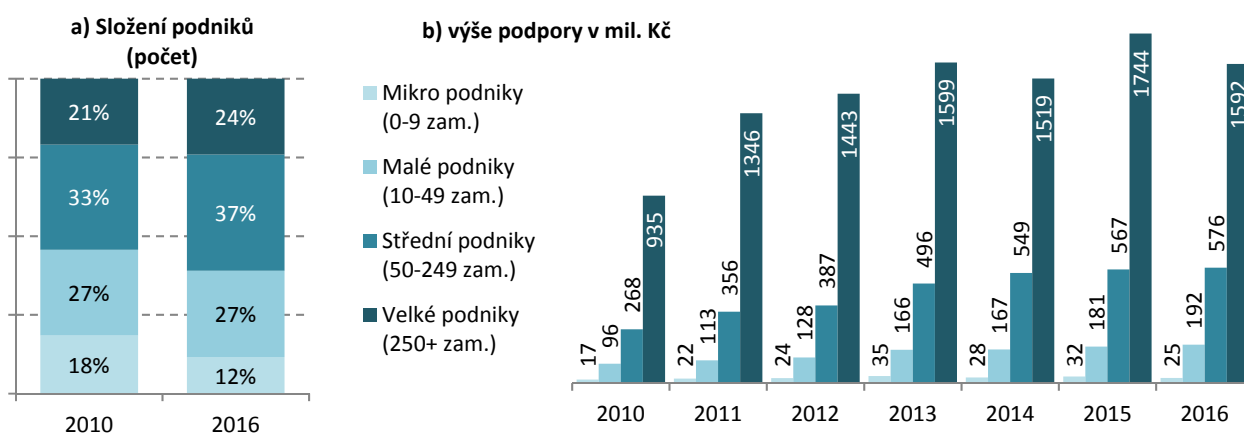
³ Kromě soukromých podniků mohou využívat nepřímou veřejnou podporu VaV i ostatní právnické osoby, mezi které patří například podniky veřejné. Jejich počet, jak již bylo uvedeno výše, je však velmi nízký a s těmito subjekty v analýze dále nepracujeme. Daňovou podporu VaV v roce 2016 využilo pouze 6 veřejných podniků z 39, které prováděly VaV. Z pohledu souhrnné částky veřejné nepřímé podpory (2,4 mld. Kč) si odečetly zanedbatelných 5,5 mil. korun. Tyto podniky jednoznačně preferují přímou veřejnou podporu VaV.

⁴ Podniky byly z hlediska velikosti rozčleněny do následujících skupin: mikro (velmi malé) podniky (0-9 zaměstnanců), malé podniky (10-49 zaměstnanců), střední podniky (50-249 zaměstnanců) a velké podniky (250 a více zaměstnanců).

Velké podniky mnohem častěji, a to především u podniků pod zahraniční kontrolou, využívají nepřímé veřejné podpory VaV oproti přímé veřejné podpoře. V roce 2016 využilo nepřímou veřejnou podporu VaV 301 velkých podniků, které nárokovaly nepřímou podporu VaV v objemu 1,6 mld. Kč, což představuje více než dvou třetinový podíl z celkové částky nepřímé veřejné podpory u soukromých podniků. Na jeden podnik tak v průměru připadala daňová podpora VaV ve výši 5,3 mil. Kč. U středních podniků to bylo 4,2krát méně.

Oproti roku 2015 došlo k poklesu počtu soukromých podniků využívajících pro svůj VaV nepřímou veřejnou podporu ve všech velikostních skupinách, nejvíce pak v kategorii mikro podniků (meziroční pokles o 18,5 %). Výše nepřímé veřejné podpory VaV ve srovnání s předchozím rokem 2015 nejvýrazněji poklesla v kategorii velkých podniků (v absolutním vyjádření o 152 mil. Kč; o 8,7 %). Pouze malé a střední podniky zaznamenaly růst nepřímé podpory o 5,6 % (10 mil. Kč), resp. 1,6 % (9 mil. Kč). U mikro podniků došlo mezi roky 2015 a 2016 k poklesu výše nepřímé podpory VaV o 7 mil. Kč (o 21,6 %).

GRAF 8: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle jejich velikosti (počet a výše podpory), 2010–2016

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Sledujeme-li daňovou podporu VaV z hlediska ekonomické činnosti podniků, které daného nástroje využily, tak zjistíme, že z celkového počtu podniků uplatňujících daňový odečet výdajů na VaV jich téměř dvě třetiny působilo ve zpracovatelském průmyslu (CZ-NACE C). V roce 2016 v dané sekci žádalo o daňový odpočet výdajů na VaV 754 soukromých podniků⁵, tj. 2krát více než v roce 2007. Uvedené podniky získaly daňovou podporu VaV ve výši 1,6 mld. Kč⁶. V průměru získal podnik ve zpracovatelském průmyslu nepřímou veřejnou podporu VaV ve výši 2,1 mil. Kč. Z celkového počtu soukromých podniků provádějících VaV dle šetření o výzkumu a vývoji VTR 5-01 v tomto odvětví využilo nepřímou veřejnou podporu 45 %. V roce 2010 jich bylo 27 %. Oproti roku 2015 využilo nepřímou podporu VaV o 2 procentní body méně subjektů. Dle údajů ze šetření o výzkumu a vývoji poklesl mezi roky 2015 a 2016 počet soukromých podniků provádějících VaV ve zpracovatelském průmyslu o 1,4 % (pokles o 18 podniků).

Daňová podpora VaV je také důležitá pro soukromé podniky působící v oblasti Informačních a komunikačních činností (poskytování IT služeb) [CZ-NACE J] a oblasti Profesních, vědeckých a technických činností [CZ-NACE M]. V oblasti poskytování IT služeb využilo v roce 2016 daňové zvýhodnění VaV 180 podniků, které získaly nepřímou veřejnou podporu VaV ve výši 341 mil. Kč. Oproti předcházejícímu roku využilo možnosti odečíst výdaje na VaV od základu daně o 19 soukromých podniků více, ale odečetly nižší objem výdajů na VaV, tudíž poklesla i výsledná částka nepřímé podpory VaV o 14 % (v absolutním vyjádření o 55 mil. Kč méně). Příčinou tohoto poklesu byly velké podniky, které odepsaly nižší objem výdajů na VaV a získaly tak nižší částku nepřímé podpory VaV o 78 mil. Kč (pokles o jednu třetinu oproti roku 2015). U středních podniků naopak došlo k meziročnímu nárůstu o 15 %, tj. v absolutním vyjádření o 16 mil. Kč.

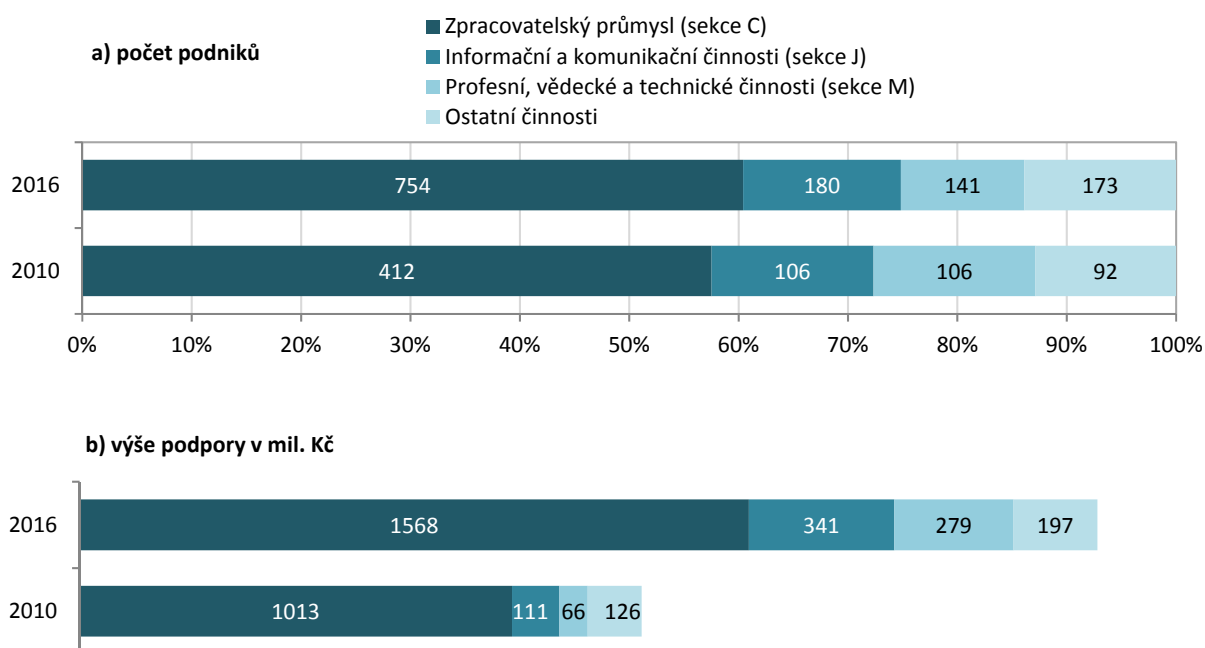
⁵ Ve zpracovatelském průmyslu využilo nepřímou veřejnou podporu VaV 294 středních a 239 velkých podniků. Rovných 69 % podniků spadalo do kategorie soukromých domácích podniků.

⁶ Podniky odečetly výdaje na výzkum a vývoj v objemu 8,3 mld. Kč. Méně než v roce 2015.

U podniků v CZ-NACE M využilo daňovou podporu VaV 141 podniků (částka daňové podpory VaV – 279 mil. Kč). V této odvětvové sekci na rozdíl od zpracovatelského průmyslu převažovaly mezi podniky využívajícími odečet výdajů na VaV malé podniky. Podniky zařazené v sekci M klasifikace CZ-NACE využívají častěji přímou veřejnou podporu VaV než nepřímou. To je dáno především tím, že v této odvětvové sekci se nacházející i podniky s převažující ekonomickou činností v oblasti výzkumu a vývoje (CZ NACE 72) – soukromé výzkumné organizace, které jsou často příjemci přímé veřejné podpory. V sekci Profesionálních, vědeckých a technických činností na rozdíl od předešlých dvou sekcí došlo ve srovnání s rokem 2015 k nárůstu poskytnuté částky daňové podpory VaV o 18 % (v absolutním vyjádření o 42 mil. Kč).

Jestliže v roce 2007 nevyužil možnosti odpočtu výdajů na VaV žádný podnik v sekci Peněžnictví a pojišťovnictví (CZ-NACE K), pak v roce 2016 to bylo 24 podniků. Částka daňové podpory VaV dosáhla 84 mil. Kč. Podniky (zejména bankovní instituce) z této sekce se naučily využívat daňové podpory VaV a preferují tento nástroj před přímou veřejnou podporou VaV, kterou v roce 2016 nevyužil ani jeden z nich.

GRAF 9: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle odvětvových sekcí klasifikace CZ-NACE (počet a výše podpory), 2010 a 2016

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Ve zpracovatelském průmyslu uplatnily daňový odečet výdajů na VaV nejvíce soukromé podniky (168 subjektů) ve strojírenském průmyslu (CZ-NACE 28). Ze všech podniků provádějících VaV ve strojírenském, o kterých máme informace ze šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01, využila v roce 2016 nepřímou veřejnou podporu VaV téměř polovina (47 %). Podniky v tomto odvětví nárokovaly daňovou podporu pro své výzkumné a vývojové činnosti ve výši 258 mil. Kč.

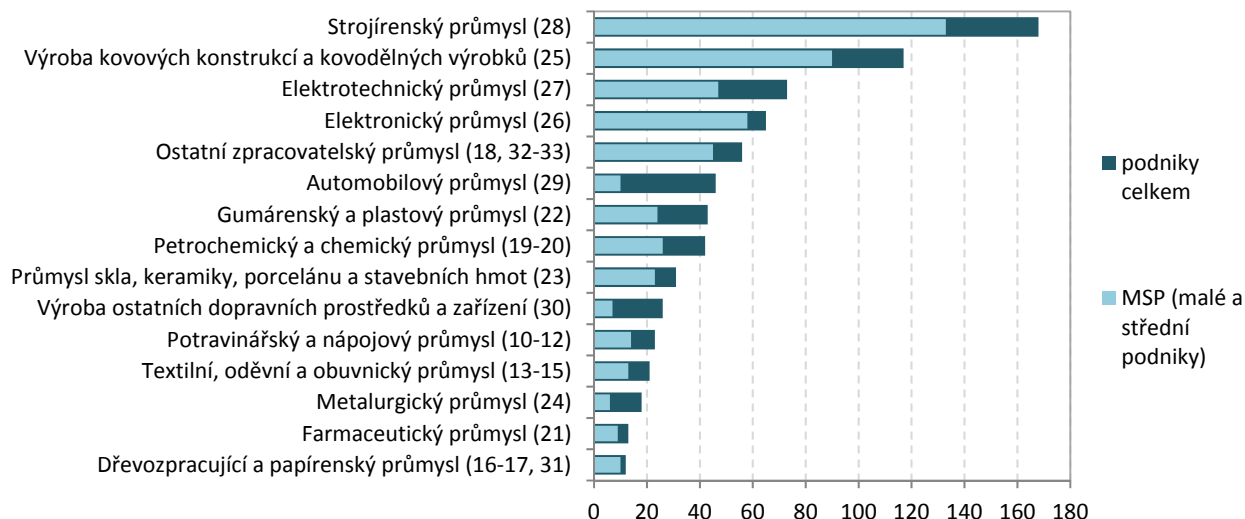
Ze všech odvětví zpracovatelského průmyslu uplatnily vůbec nejvyšší částku daňové podpory VaV (455 mil. Kč) podniky působící v automobilovém průmyslu (CZ-NACE 29). Uvedenou částku obdrželo celkem 46 soukromých podniků. Na jeden podnik tak v průměru připadlo 9,9 mil. Kč⁷. Z uvedeného celkového počtu podniků, které uplatnily odečet výdajů VaV v tomto odvětví, jich 36 spadalo do kategorie velkých podnikatelských subjektů. Zbytek tvořily malé a střední subjekty. Z pohledu vlastnictví početně o polovinu převažovaly zahraniční podniky (30) nad domácími (16).

⁷ V tomto významném odvětví českého průmyslu soukromé podniky odečetly výdaje na VaV v objemu 2,4 mld. Kč, což představuje rovných 29 % z celkové odečtené částky výdajů na VaV soukromých podniků v ČR.

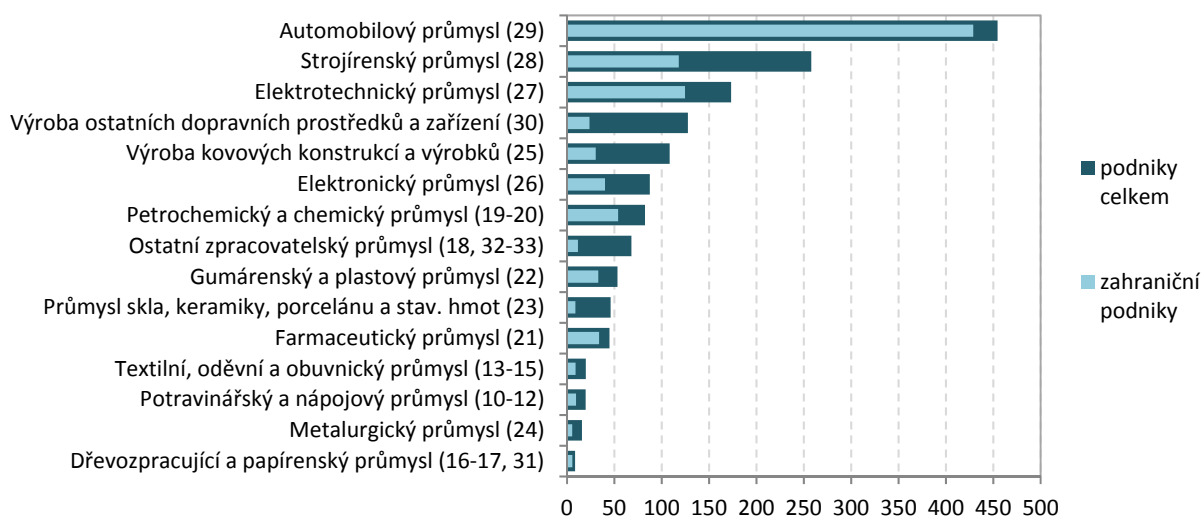
Pokud v automobilovém průmyslu početně nejvíce využívají daňovou podporu VaV velké podniky, pak naopak v odvětví zabývající se výrobou počítačů, elektronických a optických přístrojů či zařízení, potažmo elektronickém průmyslu (CZ-NACE 26), jsou to malé a střední podniky (89 % z celkového počtu podniků v tomto odvětví). Ostatní odvětví zpracovatelského průmyslu jsou uvedeny v následujícím grafu.

GRAF 10: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV ve zpracovatelském průmyslu podle odvětví klasifikace CZ-NACE, 2016

a) počet podniků

b) výše podpory v mil. Kč

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Porovnáním počtu soukromých podniků, které v roce 2016 využily daňovou podporu VaV, v jednotlivých krajích ČR zjistíme, že nejvíce jich sídlilo v Praze (320). Za hlavním městem následují Jihomoravský kraj se 175 podniky a Zlínský kraj se 118 podniky. Nejméně subjektů, které uplatnily odečet výdajů na VaV, pocházelo z Karlovarského kraje (12 podniků). Rozložení podniků napříč regiony z velké části odráží celkové rozložení soukromých podniků provádějících VaV, což lze doložit daty ze šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01).

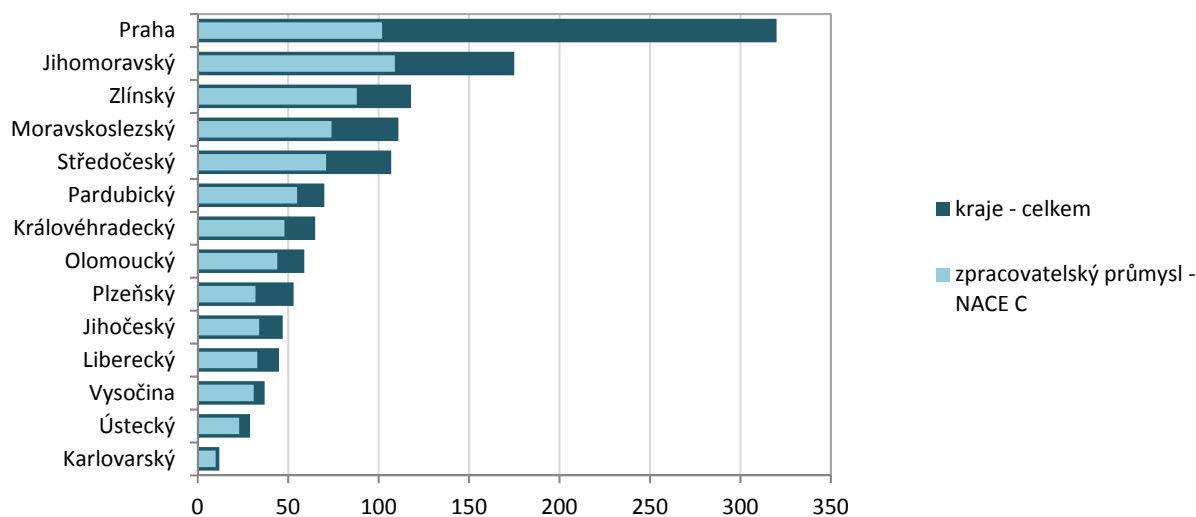
Mezi žadateli o nepřímou veřejnou podporu VaV v roce 2016 převažovaly ve všech krajích, kromě hlavního města Prahy, podniky působící ve zpracovatelském průmyslu (CZ-NACE C). Pro Prahu je charakteristické silné zastoupení firem provádějících výzkum a vývoj v oblasti informačních a komunikačních technologií (sekce CZ-NACE J).

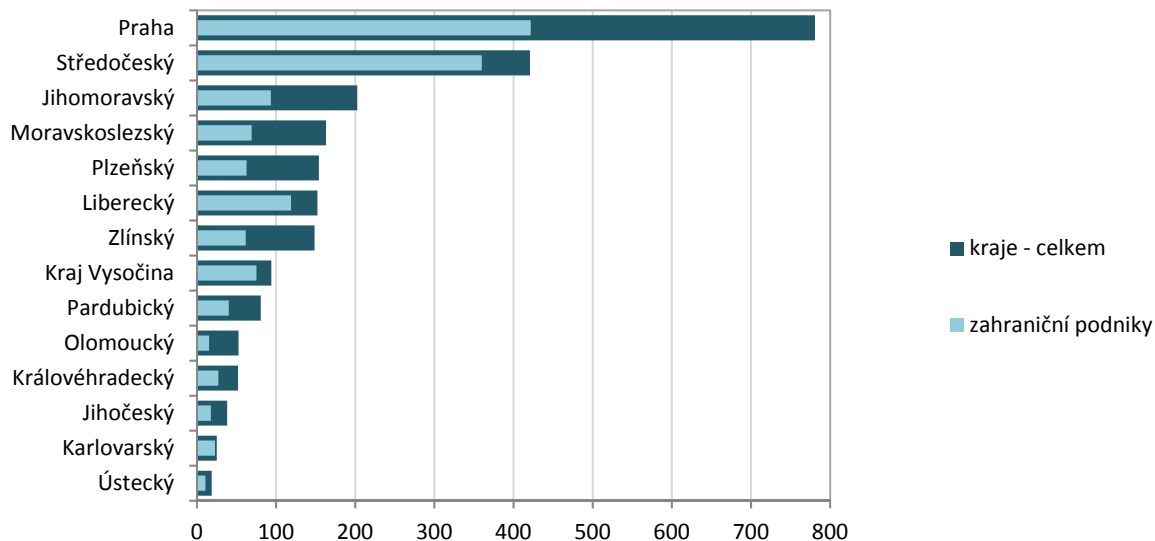
Z celkové částky nepřímé veřejné podpory VaV získané soukromými podniky v ČR, připadla třetina (781 mil. Kč) podnikům sídlícím v hlavním městě, z toho pak opět téměř třetina (232 mil. Kč) podnikům v oblasti IT služeb (CZ-NACE J). K hranici půl miliardy Kč se blížil pouze Středočeský kraj (421 mil. Kč). Téměř veškerou podporu (94 %; 393 mil. Kč) v tomto kraji získaly podniky ve zpracovatelském průmyslu. Významnou roli hrají zejména podniky provádějící VaV v odvětví automobilového průmyslu. Převážná část nepřímé veřejné podpory VaV ve Středočeském kraji směřovala do podniků pod zahraniční kontrolou (86 %; 360 mil. Kč).

GRAF 11: Soukromé podniky využívající nepřímou veřejnou podporu VaV podle kraje sídla podniku (klasifikace CZ-NUTS⁸ 3), 2016

a) počet podniků

b) výše podpory v mil. Kč

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

⁸ Klasifikace CZ-NUTS (*La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*) je klasifikací územních statistických jednotek zavedená Českým statistickým úřadem dle dohody s Eurostatem na základě usnesení vlády České republiky č. 707/1998 ze dne 26. Října 1998. Klasifikace nahradila dříve platný Číselník krajů a okresů (ČKO). Poslední verze klasifikace je platná od roku 2011. Podrobnější informace o uspořádání CZ-NUTS jsou k nahlédnutí na internetových stránkách ČSÚ pod odkazem:

https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_-cz_nuts-_2011

3.3 Nepřímá veřejná podpora VaV v mezinárodním kontextu

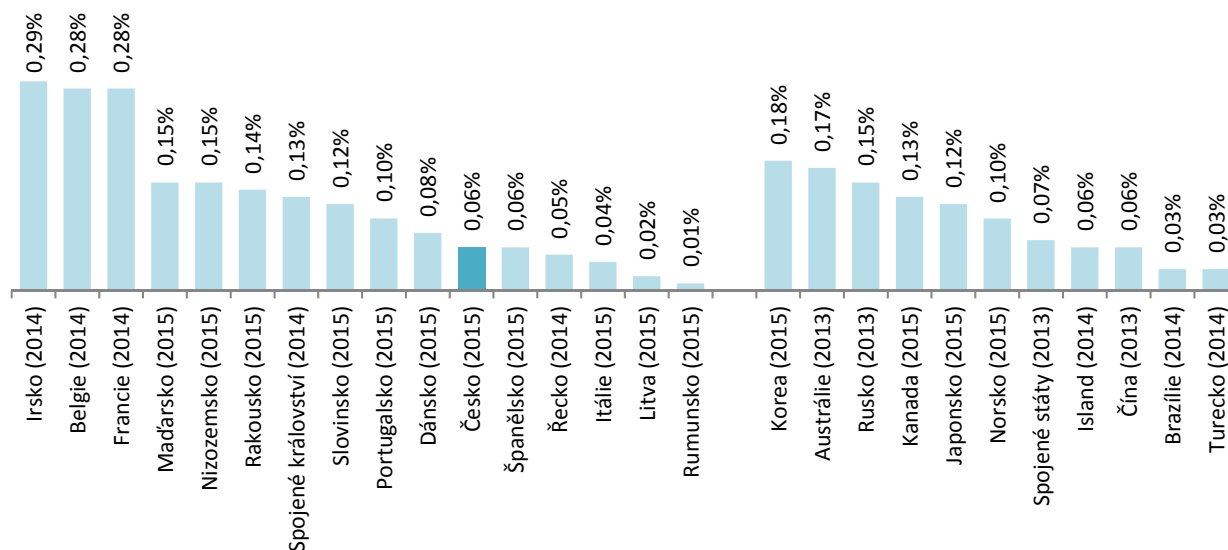
Daňové pobídky a úlevy pro výzkum a vývoj jsou v zemích OECD hojně využívaným nástrojem veřejné podpory VaV v podnikové sféře (bližší viz příloha č. 4). S výjimkou osmy⁹ zemí mohou podniky v zemích OECD podniky využít některou z možností daňové podpory VaV. Mezi země, v nichž daňová podpora VaV není zatím zavedena, patří i Německo – hlavní obchodní partner České republiky. Pro mezinárodní srovnání se používají dva ukazatele – absolutní daný jako výše nepřímé veřejné podpory VaV v paritě kupní síly a poměrový daný jako podíl nepřímé veřejné podpory VaV na hrubém domácím produktu (HDP).

3.3.1 Podíl nepřímé veřejné podpory VaV na hrubém domácím produktu

Nejvyšší podíl nepřímé veřejné podpory VaV k HDP byl v roce 2014 z vybraných zemí OECD dosažen v Irsku (0,29 %). Vysoký podíl nepřímé veřejné podpory VaV na HDP byl také zaznamenán ve Francii a Belgii. Obě země dosáhly v roce 2014 shodného podílu 0,28 %. V uvedených zemích obdržely podniky formou daňové podpory VaV téměř dvakrát větší příspěvek než v případě přímé domácí veřejné podpory (shodně 0,11 %). Zajímavá je pozice České republiky. Ta se s podílem nepřímé veřejné podpory VaV k HDP ve výši 0,06 % ocitla na úrovni Dánska (0,08 %), Spojených států (0,07 % v roce 2013) a Číny (0,06 % v roce 2013). V rámci tzv. nových členských zemí EU jsou na tom lépe než ČR pouze Maďarsko (0,15 %) a Slovinsko (0,12 %), které mají více než dvounásobný podíl než ČR.

V zemích, které vstoupily do EU v poslední vlně, není zatím daňová podpora VaV příliš využívána. V Bulharsku a Chorvatsku není tento nástroj zatím vůbec zaveden. V zemích jako Rumunsko, ale i Slovensko jsou hodnoty na úrovni jednotek promile. V Číně dosáhl podíl nepřímé veřejné podpory VaV na HDP v roce 2013 výše zmíněného podílu 0,07 %. Z asijských ekonomik zaznamenala nejvyšší podíl nepřímé veřejné podpory VaV na HDP Jižní Korea (0,18 %). V Japonsku byl podíl na úrovni 0,12 %. Přitom výdaje na VaV v Japonsku byly v roce 2015 byly téměř 3krát větší než v Jižní Koreji. Podíl nepřímé veřejné podpory na VaV v poměru k HDP ve většině zemí mezi roky 2014 a 2015 měl tendenci spíše klesat. Svou roli sehrálo rychlejší tempo růstu HDP, než bylo tempo růstu nepřímé veřejné podpory VaV.

GRAF 12: Nepřímá veřejná podpora VaV ve vybraných zemích OECD v roce 2015 /nebo poslední dostupný rok/ jako procentní podíl na HDP

Zdroj: OECD 2018

⁹ Bulharsko, Estonsko, Finsko, Chorvatsko, Kypr, Německo, Lucembursko, Švýcarsko

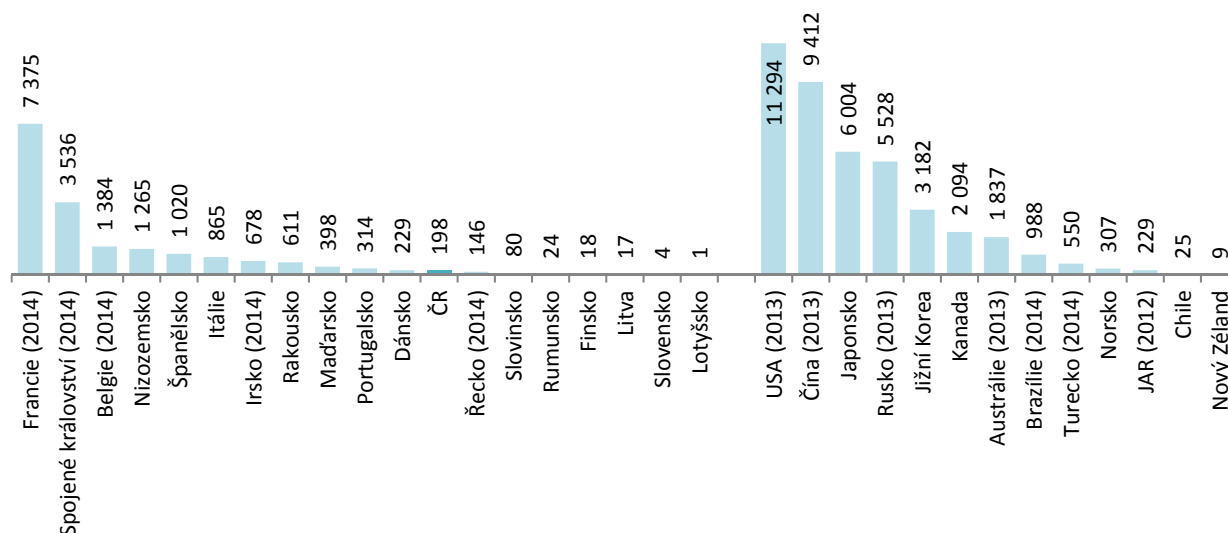
3.3.2 Vyšší nepřímé veřejné podpory VaV v paritě kupní síly

Nejvyšší absolutní částku nepřímé veřejné podpory VaV, měřeno v paritě kupní síly, obdržely v roce 2013 podniky ve Spojených státech (11 294 mil. USD). Druhá v pořadí se umístila Čína s částkou ve výši 9 412 mil. USD. Výše nepřímé veřejné podpory VaV v Číně v letech 2011–2013 spíše stagnuje. Ve Spojených státech byl zaznamenán mírný růst. Po USA a Číně se z hlediska objemu nepřímé veřejné podpory VaV překvapivě umístila Francie (7 375 mil. USD/ rok 2014), následuje Japonsko a Rusko (5 528 mil. USD /rok 2013), které předstihlo Korejskou republiku. Částka nepřímé veřejné podpory VaV byla v případě Korejské republiky (3 3182 mil. USD/ rok 2015). Ve srovnání s Japonskem (6 004 mil. USD/ rok 2015) byla poloviční. Prvně uvedené země, USA a Čína, používají jako nástroj nepřímé veřejné podpory slevu na dani¹⁰.

V Evropské unii využívají nepřímou veřejnou podporu VaV nejvíce podniky ve Francii. Částka daňové podpory VaV poskytnutá francouzským podnikům byla více jak dvakrát větší než u podniků ve Spojeném království (3 536 mil. USD v PPP/ rok 2014).

Pozice České republiky je úměrná velikosti ekonomiky a objemu výdajů podniků na výzkum a vývoj¹¹. V roce 2015 dosáhla výše nepřímé veřejné podpory VaV v ČR 198 mil. USD (měřeno v paritě kupní síly). Z tzv. nových členských zemí EU nás výši poskytnuté nepřímé veřejné podpory VaV předstihlo pouze Maďarsko (398 mil. USD v paritě kupní síly).

GRAF 13: Nepřímá veřejná podpora VaV ve vybraných zemích OECD v roce 2015 /nebo poslední dostupný rok/ v mil. USD (v paritě kupní síly)

Zdroj: OECD 2018

¹⁰ Blíže k nástrojům nepřímé veřejné podpory VaV v zemích OECD viz: <http://www.oecd.org/sti/rd-tax-stats.htm>

¹¹ Částka nepřímé veřejné podpory VaV je přímo úměrná objemu odečtených výdajů na VaV od základu daně. Blíže viz metodika.